

**DISTRICT SOCIO - ECONOMIC
REVIEW OSMANABAD 2000 - 2001**

**MAHARASHTRA DIRECTORATE OF
ECONOMIC & STATISTICS**

कवत कार्यालयीन उपयोगाकरिता

जिल्हा
सामाजिक व आर्थिक
समालोचन

उस्मानाबाद जिल्हा

२०००-२००१

अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय
महाराष्ट्र शासन
मुंबई

फक्त कार्यालयीन उपयोगकरिता

जिल्हा
सामाजिक व आर्थिक
समालोचन

उस्मानाबाद जिल्हा
2000 - 2001

अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय,
महाराष्ट्र शासन
मुंबई.

जिल्हा सामाजिक व आर्थिक समालोचन

जिल्हा : उस्मानाबाद

2000 - 2001

अ नु क्र म णि का

तक्ता क्र.	विषय	पृष्ठ क्रमांक
भाग- १		
1	दृष्टिक्षेपात जिल्हा उस्मानाबाद (सामान्य माहिती व महाराष्ट्राशी तुलना)	1 ते 6
2	जिल्हा सामाजिक व आर्थिक समालोचन	1 ते 16

जिल्हाभाग - २

३. जिल्हा सांख्यिकी गोपवारा

1 ते 131

जिल्हा सामाजिक व आर्थिक समालोचन

जिल्हा :- उरमानाबाद

2000 - 2001

अ नु क्र म णि वश

तक्ता क्रमांक	विषय	पृष्ठ क.
1	2	3
	क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या	
1.1	1991 च्या जनगणनेनुसार शहरसिल निहाय क्षेत्रफळ	1
1.2	1551 पासून लोकसंख्येमधील दशवार्षिक फरक	2
1.3	1991 च्या जनगणनेप्रमाणे लोकसंख्येच्या गटानुसार गावांचे तहसिल निहाय वर्गीकरण	6
1.4	1991 च्या जनगणनेप्रमाणे लोकसंख्येच्या गटानुसार शहरांचे तहसिल निहाय वर्गीकरण	7
1.5(अ)	1991 च्या जनगणनेप्रमाणे काम करणारे व न करणारे यांची तहसिल निहाय संख्या	8
1.5(ब)	1991 च्या जनगणनेनुसार मुख्यता: काम करणा-या व्यक्तींची उद्योग क्षेत्रनिहाय विभागणी	10
1.6(अ)	1991 च्या जनगणनेप्रमाणे जिल्हयत्नील लोकसंख्येचे वर्गीकरण	11
1.6(ब)	लोकासंख्येचे धर्मानुसार वर्गीकरण - जनगणना 1991	11
1.7	1991 च्या जनगणनेप्रमाणे तहसिल निहाय अनु.जाती, अनु.जमाती व नवबौध्द यांची आंकडेवारी	12
1.8	1991 च्या जनगणनेप्रमाणे भिती,छपरे यासाठी वापरलेल्या साधन सामुग्री नुसार घरांचे वर्गीकरण	13
1.9	1991 च्या जनगणनेप्रमाणे आकार व मालकीच्या स्थितीनुसार ग्रामीण नागरी कुटुंबाचे वर्गीकरण	14
1.10	1991 च्या जनगणनेनुसार घरे व त्यांचा वापर	15
1.11	क्षेत्रवार जिल्हा उत्पन्न व दरडोई जिल्हा उत्पन्न स्थिर (9९९३-९४) किंमतीनुसार	16
1.12	क्षेत्रवार जिल्हा उत्पन्न व दरडोई जिल्हा उत्पन्न चालू किंमतीनुसार	17
	हवामान	
2.1	निवडक केंद्रातील पर्जन्य दिवसांची संख्या	18
2.2	निवडक केंद्रातील कमाल व किमान तापमान	20
	कृषी	
3.1	तहसिलनिहाय जमीनीचा वापर	21
3.2	तहसिलनिहाय निरनिराळ्या पिकाखालील क्षेत्र	22
3.3	मुख्य पिकांचे दर हेक्टरी उत्पन्न व एकूण उत्पादन	25
3.4	विविध साधनांनी ओलितायानी असलेले तहसिल निहाय क्षेत्र	26
3.5	निरनिराळ्या पिकाखालील ओलितांचे तहसिल निहाय क्षेत्र	27
3.6(अ)	तहसिल निहाय सिंचन विहिरी व इतर विहिरी	29

1	2	3
3.6(ब)	तहसिल निहाय विद्युत पंपा व हात पंपांची माहिती	29
3.7	विहिारीखेरीज लघु पाटबंधाऱ्यांची कामे	30
3.8	मध्यम व मोठ्या प्रकल्पांळे भिजणारे क्षेत्र व भिजणारे फायदे	31
3.9	1990-च्या कृषी गणनेनुसार विहित धारण जमिनीची संख्या व त्यांचे क्षेत्रफळ, ओलिताखाली असलेल्या विहित धारण जमिनी आणि ओलि निव्वळ क्षेत्र व वहितांच्या प्रकारानुसार आणि क्षेत्रफळानुसार वहि व जमिनीची संख्या	36
3.10	1997 च्या पशुगणनेनुसार तहसिल निहाय कृषि विषयक अवजारे	38
3.11	दुष्काळ, टंचाई सक्षम परिस्थितीची तहसिल निहाय माहिती	38
3.12	टंचाईच्या पूर्वविहाराबाबत कठीण व टंचाईग्रस्त भाग ठरविण्याबाबतची माहिती	39
पशुसंवर्धन, वन व मत्स्य व्यवसाय		
4.1	1997 च्या पशु गणनेनुसार तहसिल निहाय पशुधन	40
4.2	तहसिल निहाय पशुवैद्यकीय संस्था	43
4.3	रोगाच्या प्रकारानुसार पशुच्या मृत्युची संख्या	44
4.3	तहसिल निहाय विविध पशुवैद्यकीय संस्थांचे कार्य	44
4.4	मात्स्यता प्राप्त पशुवधगृहे आणि पशुवधगृहात कत्तल केलेल्या पशुची संख्या	45
4.5	जिल्ह्यातील वनक्षेत्र	45
4.6	जिल्ह्यातील मुख्य व गौण वन उत्पादने	46
4.7	जिल्ह्यातील भुजल मत्स्य व्यवसाय	46
उद्योग व सिंग		
5.1	कारखान्यातील कामगारांची दैनिक सरासरी संख्या	47
5.2	घालू कारखान्याचे कामगारांच्या संख्येनुसार उद्योगनिहाय वर्गीकरण	49
5.3	कामाच्या दिवसाच्या संख्येनुसार कारखान्याचे वर्गीकरण	50
5.4	उद्योगाच्या महत्वाच्या बाबींची आकडेवारी	51
5.5	रोजगार विनिमाय केंद्रातील आकडेवारी	52
5.6	व्यापार मार्गदर्शन कार्यक्रम	53
5.7	कर्मचारी गणना जिल्ह्यातील कर्मचाऱ्यांची संख्या	53
5.8	गिरनिराळ्या उद्योगांकरिता रोजगार	54
5.9	जिल्ह्यातील विद्युतीकरण झालेल्या शहरांची व गावांची संख्या	55
5.10	विजेचा वापर	56
5.11	1998 च्या आर्थिक गणनेनुसार कृषि व सिंगर कृषि उद्योग	56
5.12	1998 च्या आर्थिक गणनेनुसार समग्र उद्योग गटानुसार (कृषि व सिंगर कृषि सर्वसाधारणपणे	57
	गेल्या काम करणाऱ्या कामगारांची संख्या	

1	2	3
5.13	1998 च्या आर्थिक गणनेनुसार महत्वाच्या उद्योग गटानुसार कृषि व बिगर कृषि आस्थापनांची संख्या	58
5.14	1999 च्या आर्थिक गणनेनुसार महत्वाच्या उद्योग गटानुसार कृषि व बिगर कृषि आस्थापनांतील कामगारांची संख्या	58
5.15	1998 च्या आर्थिक गणनेनुसार कृषि व बिगर कृषि आस्थापना (सर्व गट एकत्र)	59
5.16	1998 च्या आर्थिक गणनेनुसार प्रमुख उद्योग गटानुसार (सहकारी औद्योगिक संस्था व रोजगा-यांची संख्या	59
5.17(अ)	1998 च्या आर्थिक गणनेनुसार उत्पादन व दुरुस्ती सेवा या उद्योग गटातील स्वकार्यरत उद्योगांची संख्या व नेहमी काम करणा-या कामगारांचे आकारमान गटानुसार संख्या	60
5.17(ब)	1998 च्या आर्थिक गणनेनुसार उत्पादन व दुरुस्ती सेवा या उद्योग गटातील आस्थापनांची एकूण संख्या व नेहमी काम करणा-या कामगारांची आकारमान गटानुसार संख्या	60
5.18(अ)	1998 च्या आर्थिक गणनेनुसार घाऊक व फिरकोळ व्यापारी स्वकार्यरत उद्योगांची एकूण संख्या व नेहमी काम करणा-या कामगारांची आकारमान गटानुसार संख्या	61
5.18(ब)	1998 च्या आर्थिक गणनेनुसार घाऊक व फिरकोळ आस्थापनांची एकूण संख्या व नेहमी काम करणा-या कामगारांची आकारमान गटानुसार संख्या	61
5.19(अ)	1998 च्या आर्थिक गणनेनुसार सामुहिक सामाजिक व व्यक्तीगत सेवा स्वकार्यरत उद्योगांची एकूण संख्या व नेहमी काम करणा-या कामगारांची आकारमान गटानुसार संख्या	62
5.19(ब)	1998 च्या आर्थिक गणनेनुसार सामुहिक सामाजिक व व्यक्तीगत सेवा आस्थापनांची एकूण संख्या व नेहमी काम करणा-या कामगारांची आकारमान गटानुसार संख्या	62
5.20(अ)	1998 च्या आर्थिक गणनेनुसार सर्व उद्योग गट मिळून स्वकार्यरत एकत्र उद्योगांची संख्या व नेहमी काम करणा-या कामगारांची आकारमान गटानुसार संख्या	63
5.20(ब)	1998 च्या आर्थिक गणनेनुसार सर्व उद्योग गट मिळून स्वकार्यरत एकत्र आस्थापनांची एकूण व संख्या व नेहमी काम करणा-या कामगारांची आकारमान गटानुसार संख्या	63
सहकार		
6.1	जिल्ह्यातील विविध प्रकारच्या संस्था	64
6.2	जिल्ह्यातील सर्व प्रकारच्या संस्थांची माहिती	64
6.3	जिल्ह्यातील सर्व प्रकारच्या सहकारी संस्थांची लेखा परिक्षा वर्गाप्रमाणे वर्गवारी	65
6.4	जिल्ह्यातील राज्य आणि जिल्हा पातळी सहकारी बँकाचे कार्य	65
6.5	जिल्ह्यातील प्राथमिक कृषि सहकारी संस्थांचे कार्य	66
6.6*	जिल्ह्यातील शेतकरी सभा संस्थांचे कार्य	

1	2	3
6.7*	जिल्ह्यातील आदिवासी सहकारी (लॅप्स) संस्थांचे कार्य	
6.8	जिल्ह्यातील प्राथमिक कृषि सहकारी संस्थांनी दिलेली कर्जे	67
6.9*	जिल्ह्यातील शेतकरी सेवा सहकारी संस्थांनी दिलेली पिक कर्जे	
6.10*	जिल्ह्यातील आदिवासी शेतकरी सहकारी संस्थांनी दिलेली कर्जे	
6.11	जिल्ह्यातील विंगर कृषि पतसंस्थांचे कार्य	67
6.12	जिल्ह्यातील जिल्हा आणि प्राथमिक पणन संस्थांचे कार्य	68
6.13	जिल्ह्यातील उत्पादन संस्था आणि सामाजिक सेवा संस्थांचे कार्य	69
6.14	जिल्ह्यातील उत्पादन संस्था आणि सामाजिक सेवा यांचे महत्वाचे कार्य	70
6.15	जिल्ह्यातील नियंत्रित बाजारपेठांची माहिती	71
6.16	जिल्ह्यातील सावकारांची संख्या आणि त्यांनी दिलेली कर्जे	73
वैद्यकीय आरोग्य सेवा		
7.1	सार्वजनिक व अर्ध सहाय्यीत संस्थांमार्फत उपलब्ध असलेल्या वैद्यकीय सुविधांची तहसिल निहाय माहिती	74
7.2	नोंदणी केलेल्या जन्म मृत्यूंची संख्या	75
7.3	जिल्ह्यातील विविध कारणांनुसार मृत्यूंची संख्या	75
7.4	जिल्ह्यातील माता बाल संगोपन कार्यक्रमांतर्गत लस टोचणी	76
7.5	जिल्ह्यातील कुटूंब नियोजन केंद्रांची संख्या	76
शिक्षण		
8.1	2001 च्या जनगणनेप्रमाणे तहसिल निहाय साक्षरता	77
8.2	शैक्षणिक संस्था व शिक्षकांची संख्या	77
8.3	पूर्व प्राथमिक, प्राथमिक, माध्यमिक व महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांची स्थर निहाय संख्या आणि मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांची वर्गवारी	78
8.4	इतर प्रकारच्या शैक्षणिक संस्थांची माहिती	79
8.5	आर्थिक दृष्ट्या मागासलेल्या विद्यार्थ्यांना मिळणारी नोफत शिक्षणाची सपलत याबाबतची माहिती	80
8.6	प्राथमिक शिक्षणावरील खर्च	80
8.7	जिल्ह्यातील व्यवसाय मार्गदर्शन (कनिष्ठ महाविद्यालय) व तांत्रिक शाळा, आठवी ते बारावी	81
8.8	जिल्ह्यातील पौढ शिक्षण केंद्रे	81
8.9	शिक्षकांकरिता प्रशिक्षण संस्था	81

1	2	3
परिवहन व दळणवळण		
9.1(अ)	जिल्ह्यातील रेल्वे मार्गाची लांबी	82
9.1(ब)	जिल्ह्यातील रेल्वे स्थानकांची तहसिल निहाय यादी	82
9.2	प्रकार व पृष्ठ भागांनुसार रस्त्यांची लांबी	83
9.3	जिल्ह्यातील वापरात असलेल्या मोटार वाहनांची संख्या	84
9.4	महाराष्ट्र राज्य परिवहन महामंडळाची (प्रवासी) वाहतूक आकडेवारी	84
9.5	महत्वाच्या रस्त्यावरील वाहतूक गणना	85
9.6	जिल्ह्यातील पोस्ट, तार घरे, दूरध्वनी सेवा व दूरदर्शन संघ यांची आकडेवारी	86
स्थानिक संस्था		
10.1	स्थानिक संस्थेचे उत्पन्न व खर्च	87
10.2	ग्रामपंचायतीचे उत्पन्न व खर्च	87
10.3	जिल्हा परिषदेचे बाबदार उत्पन्न व खर्च	89
10.4	नगरपालिकांचे उत्पन्न व खर्च	90
नियोजन विषयक माहिती		
11.1	विविध विकास शिर्षांखालील झालेला योजनांतर्गत खर्च	91
11.2	योजनांखालील महत्वाची भौतिक साधने	93
11.3	रोजगार हमी योजना	101
11.4	रोजगार हमी योजनेखाली घेतलेली कामे व त्यावरील रोजगार व खर्च	101
11.5	पिण्याच्या पाण्याच्या सोयी व टंचाईसंबंधी केलेल्या उपाय योजना	102
11.6	संकरीत अधिक उत्पादन देणा-या पिकांच्या जाती व त्याखालील क्षेत्र	103
11.7	रासायणीक खतांचे वाटप	104
11.8	जिल्हातील साखर कारखाने	104
11.9	जिल्ह्यातील दुग्ध संस्थांची माहिती	105
11.10	अवर्षण प्रवण कार्यक्रमांची प्रगती	105
11.11*	एकात्मिक आदिवासी विकास कार्यक्रमाची प्रगती व त्यावरील तरतूद खर्च	
11.12	विस कलमी कार्यक्रम	106
11.13	विशेष घटक योजना	106
11.14(अ)	जिल्हाच्या स्थानिक विकास कार्यक्रम (लोकसभा मतदार संघ)	107
11.14(ब)	जिल्हाच्या स्थानिक विकास कार्यक्रम (विधानसभा मतदार संघ)	107
11.14(क)	जिल्हाच्या स्थानिक विकास कार्यक्रम (विधान परिषद मतदार संघ)	108
11.14(ड)	जिल्हाच्या स्थानिक विकास कार्यक्रम (राज्यसभा मतदार संघ)	108

1	2	3
किंमती व निर्देशांक		
12.1	निवडक शेतीमालाच्या सरासरी घाऊक किंमती	109
12.2	जिल्हा मुख्यालयाच्या ठिकाणच्या महत्वाच्या वस्तूच्या सरासरी	110
12.3	सोलापूर केंद्राचे कामगारांचे घाऊक किंमती निर्देशांक	113
न्याय, पोलिस व कारागृहे		
13.1	जिल्ह्यातील पोलिस दलांची एकूण संख्या	114
13.2	गुन्ह्यासंबंधी आकडेवारी	115
13.3	तुरुंगात दाखल केलेले गुन्हेगार	116
13.4	तुरुंगात दाखल झालेल्या गुन्हेगारांची वयोगटानुसार व शैक्षणिक पात्रतेनुसार वर्गीकरण	117
13.5	दियाणी व फौजदारी न्यायालयात निकालात काढलेली कामे	117
बँका, संयुक्त भांडवली संस्था व विमा		
14.1	बँक कार्यालये, वर्गीकृत बँकांची संख्या व त्यांच्या ठेवी व कर्जे	118
14.2	संयुक्त भांडवली संस्था	119
14.3	उतरविलेल्या विमा पत्राची संख्या व विम्याची रक्कम	119
संकिर्ण		
15.1	चित्रपट गृहा विषयी आकडेवारी	120
15.2	जिल्ह्यातील गोळा केलेली अल्प बचतीची रक्कम	121
15.3	तहसिल निहाय गोळा केलेला जमिन महसूल	122
15.4	छापखाने, छापलेली व प्रकाशित केलेली वर्तमान पत्रे-नियत कालीके	123
15.5	स्वस्त धान्य दुकानाला पुरविलेले तांदूळ, गहू, साखर	124
15.6	मागणी व वसूल केलेले धान्य	124
15.7	1999 मधील लोकसभा व 1999 मधील विधानसभा निवडणूक आसंबंधी आकडेवारी	125
15.8	अधिकारी व प्रवासी यांच्यासाठी असलेल्या बंगल्यांची तहसिल निहाय यादी	126
15.9	निवडक निर्देशांकाचे कल	127

टिप :- * तपक्यामधील माहिती विवरण आहे.